

Miljöledning i staten 2021

En redovisning

RAPPORT 7034 | APRIL 2022

Miljöledning i staten 2021

En redovisning

20220411

Beställningar

Ordertel: 08-505 933 40

E-post: natur@cm.se

Postadress: Arkitektkopia AB, Box 110 93, 161 11 Bromma

Internet: www.naturvardsverket.se/publikationer

Naturvårdsverket

Tel: 010-698 10 00 Fax: 010-698 16 00

E-post: registrator@naturvardsverket.se

Postadress: Naturvårdsverket, 106 48 Stockholm

Internet: www.naturvardsverket.se

ISBN 978-91-620-7034-2

ISSN 0282-7298

© Naturvårdsverket 2022

Tryck: Arkitektkopia AB, Bromma 2022

Foto: Pixabay (berg- och dalbana),
Johnér, Johan Willner (balans på plankan)

Förord

Även 2021 blev ett annorlunda år på grund av covid-19-pandemin. De nya arbetssätt som introducerades under 2020, som innebar att majoriteten av myndigheternas möten genomfördes digitalt och personal arbetade på distans, tillämpades även under pandemins andra år. Några myndigheter rapporterar att de har anpassat miljöledningsarbetet utifrån rådande förutsättningar.

Myndigheternas rapportering visar en fortsatt positiv trend med en minskning av koldioxidutsläppen från flygresor, när nog en halvering från år 2020 till 2021. Jämfört med år 2019 är minskningen hela 85 procent. Rapporteringen visar också en fortsatt stor ökning av antalet digitala möten.

För att Sveriges miljömål ska uppnås behöver trenden med minskade utsläpp från tjänsteresor fortsätta. Detta är en stor utmaning för myndigheterna i deras fortsatta miljöledningsarbete.

Denna redovisning utgör Naturvårdsverkets sammanfattning av myndigheternas rapportering av miljöledningsarbetet för verksamhetsåret 2021. Rapporten är framtagen av Björn Pettersson och Jannica Häggbom vid Naturvårdsverket. Tomas Lennartsson, Energimyndigheten, Gabriella Sydorw, Statens inköpscentral vid Kammarkollegiet, Tobias Jobring, Upphandlingsmyndigheten samt Peter Arnfalk och Selene Samuelsson Hedlund för REMM-projektet vid Trafikverket, har bidragit i arbetet. SCB har bistått med databearbetningar.

Naturvårdsverket vill tacka alla rapporterande myndigheter och övriga som har medverkat i arbetet med denna redovisning.

Stockholm i april 2022

Björn Risinger
Generaldirektör

Innehåll

SAMMANFATTNING	6
1. INLEDNING	7
1.1. Pågående pandemi har påverkat miljöarbetet och resultatet	7
1.2. Rapportering myndigheter	8
1.3. Redovisningens innehåll	9
2. EFTERLEVNAD AV FÖRORDNINGEN	10
2.1. Drygt 40 myndigheter är miljöcertifierade	10
2.2. Omkring en femtedel av myndigheterna har inte en uppdaterad miljöutredning	11
2.3. Hög måluppfyllelse för mål om direkt miljöpåverkan	12
2.4. Vanligt med åtgärder för att minska miljöpåverkan från tjänsteresor	13
2.5. Allt vanligare med webbaserad utbildning i miljö och klimat	14
3. TJÄNSTERESOR OCH TRANSPORTER SAMT MASKINER OCH ÖVRIGA FORDON	16
3.1. Koldioxidutsläppen har ökat	16
3.2. Utsläppen från maskiner och övriga fordon har ökat	18
3.3. Fortsatt stora utsläppsminskningar från flygresor	19
3.4. Liten minskning av utsläpp från bilresor	21
3.5. Resor med buss, tåg och färjor utgör en liten andel	22
3.6. Digitala möten, tjänsteresor och koldioxidutsläpp	23
4. ENERGIANVÄNDNING	26
4.1. Energianvändningen har ökat något	26
4.2. Ingen ändring för andel förnybar energi	27
5. MILJÖKRAV I UPPHANDLING	29
5.1. Andelen av upphandlingsvärdet med miljökrav har ökat	29
5.2. Knappt en femtedel av myndigheterna rapporterar att de ställt egna miljökrav	31
5.3. Inköp av energieffektiva varor, tjänster och byggnader på oförändrad nivå	32
BILAGA 1 MILJÖCERTIFIERADE MYNDIGHETER	34

Sammanfattning

Samtliga 187 myndigheter som omfattas av förordning (2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter har rapporterat 2021 års miljöledningsarbete till Naturvårdsverket. Denna redovisning utgör Naturvårdsverkets sammanfattning av myndigheternas rapporter.

Även år 2021 blev annorlunda på grund av covid-19-pandemin. Resor ställdes in och ersattes med digitala möten. Det bedöms vara den främsta orsaken till att de rapporterade samlade koldioxidutsläppen från flygresor, bil, buss och tåg har minskat med nästan 30 procent från år 2020 till 2021. Utsläppen från flygresor har nära nog halverats. Sedan 2019 är minskningen för flygresor hela 85 procent. Pandemin har inte haft samma påverkan på utsläppen från den dominerande kategorin maskiner och övriga fordon. Dessa har ökat med 12 procent från år 2020 till 2021. Förklaringen är främst mer fartygstrafik och en ökad byggnation av infrastruktur. Totalt har de rapporterade utsläppen av koldioxid från samtliga kategorier ökat med sex procent till 324 017 ton.

Antalet digitala möten som rapporterades för år 2021 var 15,5 miljoner, vilket är en ökning med nära 50 procent jämfört med 2020. Många myndigheter har ambitionen att arbeta vidare med och utveckla de digitala arbetssätten.

Myndigheternas rapporterade totala energianvändning visar en liten ökning från 2,5 TWh år 2020 till knappt 2,6 TWh 2021. I snitt var myndigheternas andel förnybar energi 86 procent år 2021, vilket är detsamma som år 2020.

Det totala upphandlingsvärdet var cirka 88 miljarder kronor år 2021. Det är en ökning med cirka 13 miljarder kronor från år 2020. För 85 procent av upphandlingsvärdet har miljökrav ställts vilket är en viss ökning. För år 2021 rapporterade 29 myndigheter 67 stycken upphandlingar över tröskelvärdet där krav enligt förordning (2014:480) om myndigheters inköp av energieffektiva varor, tjänster och byggnader har ställts. Detta är i samma storleksordning som föregående år.

Knappt en femtedel av myndigheterna har inte uppdaterat sina miljöutredningar i enlighet med kraven i miljöledningsförordningen. Redovisningen för år 2021 visar att 43 myndigheter är miljöcertifierade, en minskning med en myndighet sedan i fjol. Några myndigheter rapporterar att de på grund av covid-19-pandemin har anpassat inriktningen i miljöledningsarbetet efter rådande omständigheter, exempelvis justerat mål och åtgärder eller senarelagt dem.

Resultatet av 2021 års miljöledningsarbete kan jämföras med året innan eftersom pandemin under båda dessa år haft viss påverkan på myndigheternas arbete och de områden som miljöledningsförordningen omfattar.

1. Inledning

De myndigheter som omfattas av förordning (2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter¹ ska införa och utveckla miljöledningssystem. Ett miljöledningssystem är ett verktyg för att systematiskt minska den egna verksamhetens negativa miljöpåverkan. Det ingår också att via beslut, utbildning, samverkan etcetera påverka andra, det vill säga indirekt, att minska sin miljöpåverkan. Myndigheterna ska sträva efter ständiga förbättringar där det systematiska miljöarbetet genomsyrar verksamheten. De myndigheter som omfattas av förordningen ska årligen rapportera resultatet av sitt miljöledningsarbete till regeringen och Naturvårdsverket. I denna rapport presenterar Naturvårdsverket en sammanfattning av dessa myndigheters miljöledningsarbete år 2021. Sammanfattningen baseras på myndigheternas redovisningar.

Myndigheters verksamhetsuppdrag ser olika ut och varierar mellan åren vilket gör att verksamheternas miljöpåverkan och förutsättningar för miljöarbetet varierar både mellan myndigheter och år.

Uppföljning av förordning (2014:480) om myndigheters inköp av energieffektiva varor, tjänster och byggnader² sker samordnat med miljöledningsrapporteringen.

1.1. Pågående pandemi har påverkat miljöarbetet och resultatet

Nedan ges en sammanfattning av de kommentarer närmare en femtedel av myndigheterna har lämnat om covid-19-pandemins påverkan på miljöledningsarbetet under år 2021 och utblickar framåt i tiden. Se även respektive avsnitt i kapitel 2. *Efterlevnad av förordningen*, 3. *Tjänsteresor och transporter samt maskiner och övriga fordon*, 4. *Energianvändning* och 5. *Miljökrav i upphandling*.

Pandemin kommer sannolikt att påverka vårt framtida arbetssätt och relationen till modern informationsteknik. Den öppnade för en snabb digital omställning och mer omfattande distansarbete. Flera bedömer att de nya arbetssätt som har etablerats under de senaste två åren även framöver kommer att påverka resmönster, mötesformer och var man utför sitt dagliga arbete. Flera myndigheter rapporterar om att de genomför åtgärder för att öka den digitala kapaciteten och ger utökade möjligheter för sina anställda att arbeta hemifrån.

¹ http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-2009907-om-miljoledning-i-statliga_sfs-2009-907

² https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-2014480-om-myndigheters-inkop-av_sfs-2014-480

De speciella förhållandena under pandemin har påverkat miljöarbetet på flera olika sätt men det är svårt att bedöma de långsiktiga effekterna och i vilken grad till exempel beteendeförändringar blir bestående. Flera myndigheter beskriver att man nästan inte har genomfört några resor i tjänsten under år 2021 vilket har lett till låga koldioxidutsläpp. Samtidigt har en stor ökning skett i antal digitala möten. Några myndigheter påpekar att man vill fortsätta denna utveckling och förebygga en återgång till beteendena innan pandemin. Omställningsarbetet kommer att fortgå framgent som ett led i att få bättre styrning och kontroll.

Fokus för flera myndigheter har under år 2020 och 2021 varit att säkerställa att verksamheten fungerar och löper på som vanligt trots pandemin. Några myndigheter har anpassat mål och åtgärder efter rådande omständigheter. Andra beskriver att det inte fastställdes interna miljömål för vissa områden år 2021 eller att åtgärder blivit vilande alternativt skjutits upp.

Att anställda i stor utsträckning har arbetat hemifrån under året har i flera fall lett till att energianvändningen i kontorslokalerna minskat liksom pappersförbrukning, avfallsmängder samt övrig miljöpåverkan från kontorsverksamheten. För vissa mål har mätningen av måluppfyllelse blivit missvisande på grund av distansarbete.

1.2. Rapportering myndigheter

De myndigheter som omfattas av miljöledningsförordningen ska årligen rapportera sitt miljöledningsarbete till det departement de tillhör och till Naturvårdsverket. Detta ska ske i samband med att myndighetens årsredovisning lämnas in. I bilagan till miljöledningsförordningen regleras vilka uppgifter som ska rapporteras.

För verksamhetsåret 2021 har samtliga 187 myndigheter som omfattas av miljöledningsförordningen rapporterat till Naturvårdsverket. I två fall är myndighetsrapporterna gemensamma med en annan myndighet.³ Två myndigheter under Kulturdepartementet som inte omfattas av förordningen har redovisat frivilligt; Stiftelsen Nordiska museet och Tekniska museet. Detta innebär att 187 rapporter har inkommit till Naturvårdsverket.

Myndigheterna har tillsammans rapporterat att deras verksamheter under år 2021 omfattade cirka 211 840 årsarbetskrafter, en ökning med cirka 6 200 sedan år 2020. Detta utgör 90 procent av antalet årsarbetskrafter i statliga

³ Redovisningen från Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd ingår liksom tidigare år i Socialstyrelsens redovisning. Nytt för i år är att Skatteverkets rapport omfattar verksamheten vid Valmyndigheten.

myndigheter.⁴ Den rapporterade lokalytan för de 187 miljöledningsmyndigheterna tillsammans är cirka 13,2 miljoner kvadratmeter, en mindre ökning sedan föregående år.

1.3. Redovisningens innehåll

Redovisningen utgörs av denna rapport som är en sammanställning av de inrapporterade myndigheternas uppgifter samt en tillhörande Excelfil med ett urval av uppgifter som myndigheterna har rapporterat.⁵ Att tillgängliggöra myndigheternas rapporterade information följer Naturvårdsverkets strategi för öppna data. Öppna data underlättar för myndigheter, departement och andra organisationer att själva göra jämförelser mellan myndigheters rapporterade uppgifter.

Redovisningen är indelad i fyra huvuddelar som följer strukturen i myndigheternas rapporter; efterlevnad av förordningen, tjänsteresor och transporter, energianvändning samt miljökrav i upphandling. Dessa sammanfattar de uppgifter som myndigheterna har redovisat, främst obligatoriska men även vissa frivilliga uppgifter.

1.3.1. Om statistiken i redovisningen

Statistiken i redovisningen baseras på de 187 redovisningar som har inkommit till Naturvårdsverket. Även Tekniska museet och Stiftelsen Nordiska museet, som rapporterar frivilligt, ingår i den samlade statistiken med undantag för uppföljningen som redovisas i kapitel 3. *Efterlevnaden av miljöledningsförordningen*.

Skillnader i statistik för enskilda myndigheter mellan åren kan visa faktiska förändringar i miljöpåverkan men kan också bero på förändrade förutsättningar eller uppföljningsmöjligheter. I respektive myndighetsrapport ska myndigheterna förklara den statistik de redovisar. Covid-19-pandemin har haft påverkan på statistiken för år 2021, liksom för 2020.

⁴ År 2021 var antalet årsarbetskrafter 238 069 inom statliga myndigheter (349 stycken), <http://www.statskontoret.se/var-verksamhet/forvaltningspolitikens-utveckling/arliga-uppfoljningar/>

⁵ De redovisade uppgifterna finns publicerade i Naturvårdsverkets öppna rapportarkiv via DiVA: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:naturvardsverket:diva-10191>

2. Efterlevnad av förordningen

I bilagan till miljöledningsförordningen regleras vilka uppgifter myndigheterna ska rapportera. Informationen i rapporterna ger en bild av myndigheternas miljöledningsarbete och hur det förhåller sig till kraven i förordningen.

Den återgivna förordningstexten i kapitlet är nedkortad. För att ta del av den kompletta förordningstexten hänvisas till miljöledningsförordningen.⁶ För mer utförliga texter som förklarar innebörden av miljöledningssystemets olika delar hänvisas till *Vägledning för miljöledning i staten*.⁷

2.1. Drygt 40 myndigheter är miljöcertifierade

Av 3 § i miljöledningsförordningen framgår bland annat att en myndighet som ska ha ett miljöledningssystem och vars verksamhet medför en betydande miljöpåverkan bör

1. registrera sig enligt EMAS eller
2. certifiera sig enligt standarden ISO 14001.

Att miljöcertifiera verksamheten ger en hög trovärdighet i miljöarbetet och stöd i myndighetens löpande förbättring av miljöprestandan. Utöver ISO 14001 och EMAS⁸ finns andra erkända system för miljöcertifiering.⁹

Sammanlagt är nu 43 myndigheter, knappt en fjärdedel av miljöledningsmyndigheterna, helt eller delvis miljöcertifierade varav tre även är registrerade enligt EMAS. Detta innebär att en tillkommit och två inte längre har någon typ av certifiering jämfört med år 2020. Se bilaga 1 Miljöcertifierade myndigheter.

- Tre myndigheter har certifierat verksamheten enligt ISO under år 2021. Två av dem har nu endast denna certifiering, varav den ena tidigare var certifierad enligt ett annat tredjepartsgranskat erkänt system. Den tredje är både certifierad enligt ISO och ett annat tredjepartsgranskat erkänt system.
- Under år 2021 certifierade ytterligare en myndighet sin verksamhet enligt ett annat erkänt system än ISO 14001 eller EMAS.

⁶ http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-2009907-om-miljoledning-i-statliga_sfs-2009-907

⁷ <http://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer6400/978-91-620-6768-7.pdf>

⁸ EMAS (Eco Management and Audit Scheme). Myndigheterna kan registrera sig enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1221/2009.

⁹ Benämns i rapporteringssystemet 'Annat erkänt system, t.ex. miljödiplomering'.

- Tre myndigheter rapporterar att de inte längre är certifierade enligt ISO 14001. Två av dem har därmed ingen certifiering och en är fortfarande certifierad enligt ett annat trepartgranskat erkänt system.

2.2. Omkring en femtedel av myndigheterna har inte en uppdaterad miljöutredning

Av 4 och 5 §§ i miljöledningsförordningen framgår bland annat att den miljöpåverkan som verksamheten kan ge upphov till ska vara utredd (miljöutredning). Miljöutredningen ska hållas aktuell, det vill säga ses över och uppdateras vid väsentliga förändringar i verksamheten eller minst vart femte år. Miljöutredningen ska ligga till grund för miljöledningssystemets inriktning och utformning.

6 § Om myndigheten har ett förenklat miljöledningssystem men miljöutredningen visar att verksamheten kan ge upphov till betydande indirekt miljöpåverkan, ska miljöledningssystemet omfatta denna indirekta miljöpåverkan.

I miljöutredningen ska myndighetens verksamhet, aktiviteter, som ger upphov till betydande miljöpåverkan identifieras. Resultatet ligger till grund för prioriteringar i miljöarbetet och styrning via mål och åtgärder.

- Majoriteten av myndigheterna har uppdaterat sina miljöutredningar utifrån kravet i miljöledningsförordningen, det vill säga under de senaste fem åren. Knappt en fjärdedel har uppdaterat miljöutredningen under år 2021.
- Det är 34 myndigheter som redovisar att deras miljöutredning senast uppdaterades år 2016 eller tidigare, vilket inte är förenligt med kravet i förordningen. En myndighet anger att miljöutredning saknas.

Av förordningen framgår att 38 myndigheter¹⁰ får ha ett förenklat miljöledningssystem vilket innebär att det är tillräckligt att miljöledningssystemet avser verksamhetens direkta miljöpåverkan. Däremot ska alla myndigheter i samband med miljöutredningen bedöma om verksamheten kan ge upphov till betydande indirekt miljöpåverkan. Om så är fallet ska miljöledningssystemet även omfatta denna miljöpåverkan.

- Knappt 60 procent av myndigheterna, som enligt miljöledningsförordningen får ha ett förenklat miljöledningssystem, har rapporterat att de under år 2021 haft mål för indirekt miljöpåverkan. Cirka hälften

¹⁰ Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd respektive Valmyndigheten, två av de myndigheter som får ha ett förenklat miljöledningssystem, ingår i Socialstyrelsens respektive Skatteverkets rapportering eftersom de är värmyndigheter. Dessa värmyndigheter får inte ha ett förenklat miljöledningssystem. Detta innebär att 36 rapporter har analyserats utifrån ett förenklat miljöledningssystem.

av dessa myndigheter har rapporterat verksamhetsmål gällande till exempel bidragshantering, forskning, utbildning och samverkan. Övriga har redovisat indirekta mål som främst avser miljökrav i upphandling.

2.3. Hög måluppfyllelse för mål om direkt miljöpåverkan

Av 7 och 8 §§ i miljöledningsförordningen framgår bland annat att myndigheter som omfattas av förordningen ska ha en miljöpolicy och fastställda miljömål för verksamheten. Miljömålen ska vara mätbara i den mån som det är praktiskt möjligt att mäta målen och hur de uppnåtts. Miljöpolicyen och miljömålen ska bidra till en hållbar utveckling och till att nå de nationella miljö kvalitetsmålen.

Alla myndigheter har redovisat en miljöpolicy. Policyen uttrycker myndighetens viljeinriktning och är styrande för verksamheten. Myndigheternas miljömål ska bidra till att förbättra miljöprestandan, integrera miljö i verksamheten och till ständig förbättring.

- En stor majoritet av myndigheterna har redovisat mål för direkt miljöpåverkan. Vanligast är mål om att sänka koldioxidutsläppen från tjänsteresor, öka användningen av teknik för digitala möten, minska energianvändningen samt förbättra materialhushållning genom till exempel ökad källsortering. Många av de redovisade målen är mätbara och specifika, andra har mer karaktären av inriktningsmål eller åtgärder. Här finns en stor förbättringspotential.
- Cirka 80 procent av myndigheterna har redovisat mål för indirekt miljöpåverkan. Omkring en tredjedel av dessa myndigheter har redovisat mål för miljökrav i upphandling under indirekt miljöpåverkan. Flera tar upp målsättningar att utbilda personalen i miljö och hållbarhet respektive miljöledning. Det finns fortfarande brister i att målen inte avser hur myndigheten kan bidra till ökad miljöprestanda genom att integrera miljö inom verksamhetsområden som följer av myndighetens uppdrag.
- Målen för indirekt miljöpåverkan är ofta mer övergripande formulerade och inte lika mätbara. Däremot är målen för miljökrav i upphandling vanligen mätbara.

De flesta myndigheterna har gett en tydlig beskrivning av måluppfyllelsen år 2021 för mål gällande direkt miljöpåverkan respektive miljökrav i upphandling. Ofta ges både en sammanfattande bedömning om målen har uppfyllts och en beskrivning med stöd av nyckeltal. Måluppfyllelsen är ofta hög för mål om direkt miljöpåverkan, särskilt för minskad miljöpåverkan från tjänsteresor och kontorsverksamhet.

Det är svårare att beskriva måluppfyllelsen för mål för indirekt miljöpåverkan och den beskrivs ofta som uppföljning av genomförda åtgärder som ska bidra till att målen uppfylls, det vill säga en uppföljning av prestationer. Flera myndigheter har för målen om indirekt miljöpåverkan lämnat en bristfällig redovisning och några få har utelämnat beskrivningen.

2.4. Vanligt med åtgärder för att minska miljöpåverkan från tjänsteresor

Av 9 och 12 §§ i miljöledningsförordningen framgår bland annat att miljöledningssystemet innebär att myndigheten ska ha en handlingsplan för arbetet med att nå miljömålen. Arbetet med att följa handlingsplanen och nå miljömålen ska dokumenteras, redovisas, följas upp och revideras så att arbetet fortlöpande förbättras.

Ett aktivt åtgärdsarbete, gärna innovativt, krävs för att driva miljöarbetet framåt, nå uppsatta mål och förbättra miljöprestandan.

- De flesta myndigheterna har redovisat åtgärder för att nå fastställda mål för direkt och indirekt miljöpåverkan samt för miljökrav i upphandling. Däremot finns brister i omkring hälften av myndigheternas redovisningar av åtgärder för indirekt miljöpåverkan. I några fall saknas uppgifter och i andra har åtgärderna formulerats som mål eller som riktlinjer, ur rese- eller inköspolicys, och inte som genomförda åtgärder under aktuellt verksamhetsår. Det förekommer att myndigheter rapporterar att vissa åtgärder inte har genomförts under året på grund av rådande pandemi. Några myndigheter hänvisar till sina årsredovisningar eller särskilda åtgärdsprogram för beskrivning av åtgärdsarbetet vilket innebär att rapporteringen inte är komplett.
- När det gäller den direkta miljöpåverkan är det vanligt med åtgärder för att minska miljöpåverkan från tjänsteresor. Exempelvis har man tagit fram eller uppdaterat styrande dokument för möten och resor, ökat kapaciteten för och utvecklat de digitala mötena eller gått över till en fossilfri bilflotta. Att bli fossilfri drivs i flera fall via olika myndighetssamarbeten. Några myndigheter har interna miljöavgifter som belastar flygresor, andra har koldioxidbudgetar för verksamheten. Några myndigheter har genomfört kartläggningar av verksamhetens klimatavtryck. Bland kommentarerna uttrycks att det nu är viktigt med åtgärder för att hindra en återgång till en omfattning av flygresor på samma nivå som innan pandemin. Till åtgärderna hör en fortsatt digitalisering av verksamheten, utöver dokument- och ärendehantering, även olika typer av digitala tjänster. Det rapporteras om att digitala

verktyg används för tillsyn och inspektioner. Flera myndigheter har under året gått med i REMM (Resfria Möten i myndigheter)¹¹.

- Det rapporteras om olika åtgärder, exempelvis utbildningsinsatser och framtagande av styrande dokument som inköspolicys, för att öka omfattningen av och förbättra ställda miljökrav i upphandlingar.
- Flera myndigheter rapporterar att de redan har minskat eller planerar för mindre kontorsyta som en följd av fortsatt distansarbete för de anställda. Detta skapar möjlighet till en lägre energianvändning. Andra åtgärder för att energieffektivisera är gröna hyresavtal och samarbeten med fastighetsägare. Det är också vanligt att myndigheter upphandlar energisnål kontorsutrustning. Flera hyresvärdar har installerat solceller under år 2021.
- Myndigheterna fortsätter att genomföra åtgärder för att minska pappersanvändning, avfallsmängder samt förbättra källsorteringen. Flera har satsat på återanvändning och återbruk i samband med renovering och ombyggnationer av kontorslokaler eller flytt till nya lokaler.

2.5. Allt vanligare med webbaserad utbildning i miljö och klimat

14 § Miljöledningssystemet ska innebära att myndigheten genom information och utbildning fortlöpande utvecklar personalens kompetens och medvetenhet om miljöhänsyn i det egna arbetet.

Enligt miljöledningsförordningen bör myndigheterna återkommande genomföra både generella miljöutbildningar och utbildningar riktade till särskilda målgrupper inom myndigheten.

- Majoriteten av myndigheterna rapporterar att de har genomfört olika typer av åtgärder för att utveckla personalens kompetens och medvetenhet om miljöhänsyn i det egna arbetet. Inriktning och omfattning varierar mellan myndigheterna bland annat beroende på i vilken utsträckning de har uppdrag inom miljöområdet och egen miljökompetens.
- De flesta redovisar att de på sina webbplatser tillgängliggör information om miljöledningssystemet och tillhörande dokument, statistik som beskriver myndighetens miljöpåverkan och tips om hur anställda kan bidra till att minska den. Miljöinformation sprids också i samband med olika typer av personalmöten. Det är vanligt att en grundläggande miljöutbildning, ibland obligatorisk, webbaserad och interaktiv, ges

¹¹ REMM står för resfria möten i myndigheter, ett projekt som nu drivs av Trafikverket i samverkan med Myndigheten för digital förvaltning, DIGG, www.remm.se

som en del i introduktionsutbildningen för nyanställda. Under året rapporterar flera myndigheter att man tagit fram filmer om miljöarbetet i informations- och utbildningssyfte. Det förekommer att även leverantörer informeras om myndigheters miljöarbete. Särskilda workshops med inhyrda föreläsare är också inslag för att öka miljökunskapen och inspirera. Utbildningar och arrangemang genomförs ofta digitalt, särskilt under covid-19-pandemin när det inte har gått att träffas fysiskt. Någon myndighet rapporterar att de även har genomfört miljökampanjer digitalt. Det är fortsättningsvis vanligt med utbildning i digital mötesteknik och att hålla hybridmöten, möten med deltagare både på plats och uppkopplade digitalt. De som har kommit långt med personalutbildningar om digital samverkan har bland annat haft med detta i introduktionen för nyanställda samt genomfört utbildningar för chefer att leda medarbetare på distans.

- Specifika yrkesgrupper, som exempelvis lärare, inköpare och laboratoriepersonal, ges ofta riktade utbildningar för att i verksamhetsutövningen kunna väga in miljö.
- I samband med att myndigheter ser över sina miljöledningssystem och uppdaterar till exempel miljöpolicy, miljöutredningar och handlingsplaner involveras ofta personalen och information sprids i organisationerna.
- Några myndigheter rapporterar att de under året inte har genomfört några särskilda utbildningsinsatser.

3. Tjänsteresor och transporter samt maskiner och övriga fordon

Myndigheterna ska enligt förordningen rapportera in de anställdas och, om möjligt, konsulter utsläpp från tjänsteresor och transporter samt utsläpp från maskiner och övriga fordon¹² som används i verksamheten.

3.1. Koldioxidutsläppen har ökat

Även år 2021 blev annorlunda på grund av covid-19-pandemin. Resor ställdes in och ersättas med digitala möten. Det är den främsta orsaken till att de rapporterade samlade koldioxidutsläppet från flygresor, bil, buss och tåg har minskat med knappt 30 procent från år 2020 till 2021. Särskilt utsläppen från flygresor har påverkats, de har nära nog halverats, se tabell 1 och figur 1. Pandemin har inte påverkat utsläppen från den kraftigt dominerande kategorin maskiner och övriga fordon som har ökat med 12 procent från år 2020 till 2021. Förklaringen är ökad fartygstrafik och en mer omfattande verksamhet med byggnation och anläggning av infrastruktur. Totalt har de rapporterade utsläppen av koldioxid från tjänsteresor och transporter samt från maskiner och övriga fordon ökat med sex procent till 324 017 ton, se tabell 1.

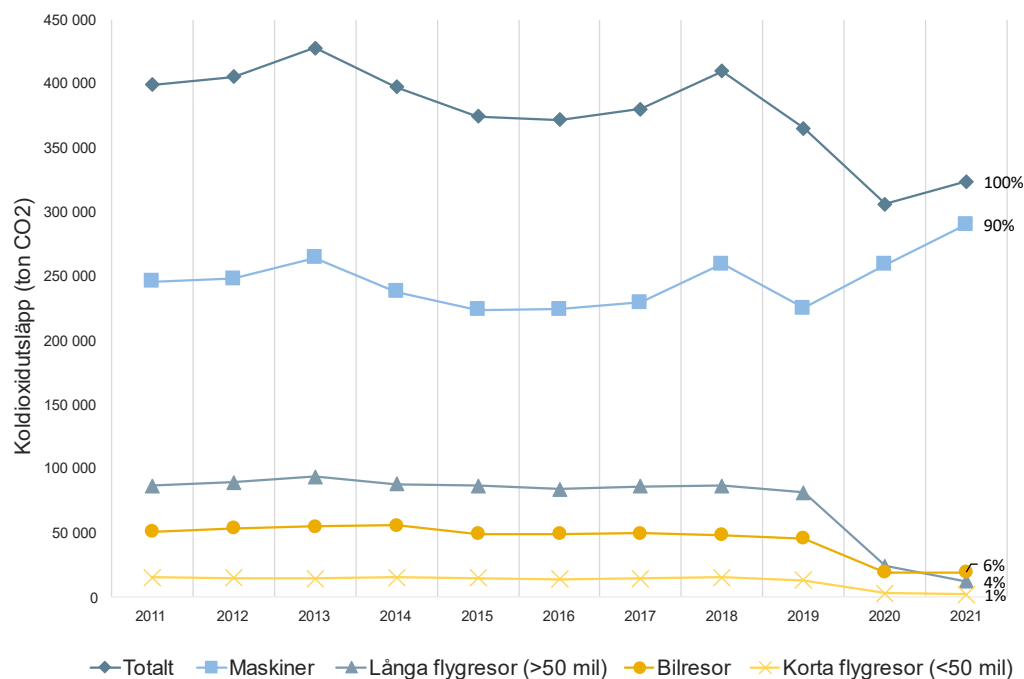
Förändringar av rapporterade utsläpp för respektive kategori kommenteras närmare i avsnitt 3.2 – 3.5.

Tabell 1. Koldioxidutsläpp i ton per fordonsslag 2019–2021.¹³

Fordonsslag	2019	2020	2021
Maskiner, övriga fordon	225 148	259 459	290 463
Bil	45 604	19 470	19 101
Långa flygresor >50 mil	81 250	24 071	12 179
Korta flygresor <50 mil	13 294	3 066	2 019
Buss	138	261	251
Tåg	2	6	4
Totalt	365 360	306 333	324 017

¹² Till maskiner och övriga fordon räknas fordon för tillsynsverksamhet och patrullering, motorredskap, terrängfordon, lastbilar, fartyg, färjor och andra luftfartyg (flygplan, helikoptrar, svävare etc.).

¹³ Antal myndigheter som redovisat uppgifter för respektive transportslag: maskiner och övriga fordon, 104 st.; flyg över 50 mil, 180 st.; bil, 174 st.; flyg under 50 mil, 169 st.; buss, 111 st.; tåg, 182 st.

Figur 1. Samlade utsläpp av koldioxid i ton från myndigheternas tjänsteresor och transporter samt maskiner och övriga fordon, år 2011 - 2021.

Figur 1 visar trenderna i myndigheternas samlade rapporterade utsläpp av koldioxid, totalmängd och uppdelat på korta- respektive långa flygresor, bilresor samt maskiner och övriga fordon. Utvecklingen för buss och tåg har utelämnats i diagrammet eftersom linjen för de utsläppen ligger nära noll.

De samlade redovisade koldioxidutsläppen från tjänsteresor och transporter samt maskiner och övriga fordon uppgick år 2021 till cirka 324 000 ton. Det innebär 1,5 ton per årsarbetskraft, räknat på totalt cirka 211 840 årsarbetskrafter. Det är ingen förändring från år 2020.

Koldioxidutsläppen från resor med tåg har minskat med i storleksordningen 30 procent från 2020 till 2021. Utsläppen från resor med bil och buss ligger på ungefär samma nivå 2021 som år 2020.

3.1.1. Förutsättningar och kvaliteten i 2021 års rapportering

Myndigheterna använder sig av olika sätt att ta fram och beräkna utsläppsdata såsom leverantörsuppgifter, eget uppföljningssystem eller genom uppskattningar. Svenska Miljöinstitutet (IVL) har, på uppdrag av Naturvårdsverket, sedan 2014 tagit fram och regelbundet uppdaterat ett verktyg¹⁴, ett hjälpmedel för myndigheter att beräkna koldioxidutsläpp och annan klimatpåverkan från

¹⁴ Schablonmall och beskrivning av verktyget finns på webbsidan <https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/miljomal-och-miljoledning/miljoledning-i-staten/arlrig-rapportering-for-miljoledning-i-staten/>

tjänsteresor och övrig bränsleanvändning. Inför rapporteringen av utsläpp år 2021 har verktyget bland annat reviderats vad avser koldioxidutsläpp per personkilometer. Pandemin har inneburit lägre beläggningsgrader vid resa med främst buss, båt och spårbunden trafik. Det har medfört att utsläppen per personkilometer för dessa trafikslag i vissa fall har ökat väsentligt. Även snabba förändringar vad gäller bussflottor och bränslekombinationer kan ha stor påverkan på utsläppsvärden från ett år till ett annat.

Myndigheternas utmaningar är många för att åstadkomma en rättvisande rapportering av utsläpp från resor och transporter. Informationen bygger ofta på uppgifter från flera olika leverantörer och dessa kan använda olika beräkningsmetoder. Resor kan bokas vid sidan av anvisade system vilket kan medföra att dessa inte inkluderas. Kunskapen om vilket bränsle som används i fordonen kan vara bristfällig. Användningen av privata bilar eller resor med privata kollektivtrafikkort innebär svårigheter eftersom information om till exempel typ av bil eller bränsle kan saknas.

3.1.2. Kommentarer om rapporterade utsläpp

I avsnitt 3.2 – 3.5 kommenterar vi närmare de rapporterade utsläppen för respektive fordonsslag. De myndigheter som har rapporterat de största totala utsläppen per fordonsslag redovisas liksom de med största utsläppen per årsarbetskraft.

3.2. Utsläppen från maskiner och övriga fordon har ökat

Rapporterade utsläpp för maskiner och övriga fordon har ökat från år 2020 till 2021. Denna kategori står för de i särklass största utsläppen av koldioxid, cirka 290 000 ton vilket utgör 90 procent av de totalt rapporterade utsläppen för samtliga fordonsslag, se tabell 1 och figur 1. Det är främst myndigheter med maskiner och fordon för byggande, drift och underhåll av infrastruktur, eller fartygs-, färje- eller helikoptertransporter som rapporterar stora utsläpp. Även myndigheter med omfattande tillsynsverksamhet och patrullering redovisar utsläpp från fordon i denna kategori. Det är i storleksordningen en fjärdedel av alla myndigheter som har rapporterat utsläpp från maskiner och övriga fordon.

Tabell 2. De tio myndigheter som redovisat störst utsläpp av koldioxid från maskiner och övriga fordon 2021.

Myndighet	Departement	Kg CO ₂
Trafikverket	Infrastrukturdepartementet	197 000 000
Sjöfartsverket	Infrastrukturdepartementet	33 922 000
Polismyndigheten	Justitiedepartementet	27 240 797
Kustbevakningen	Justitiedepartementet	17 468 735
Svenska kraftnät	Infrastrukturdepartementet	5 690 159
Polarforskningssekretariatet	Utbildningsdepartementet	4 218 760
Statens fastighetsverk	Finansdepartementet	1 329 891
Fortifikationsverket	Finansdepartementet	652 950
Länsstyrelsen i Norrbotten	Finansdepartementet	503 304
SMHI	Miljödepartementet	468 522

De tre myndigheter som har redovisat de största utsläppen står för nära 90 procent av de totala redovisade utsläppen för alla 187 myndigheter i denna kategori.

Sjöfartsverket, Kustbevakningen och Polarforskningssekretariatet visar alla relativt stora utsläppsökningar från 2020 till 2021. Orsaken till Sjöfartsverkets ökade utsläpp är den mer resurskrävande väder- och issituationen år 2021. Den medförde ökad förbrukning av bränsle. Även Kustbevakningen uppvisar en stor ökning mellan år 2020 och 2021. Jämför man med 2019 är ökningen inte lika stor.¹⁵ Polarforskningssekretariatets ökade utsläpp beror på att de under 2021 har genomfört en expedition med isbrytaren/forskningsfartyget Oden till Arktis och en expedition till Antarktis.¹⁶

3.3. Fortsatt stora utsläppsminskningar från flygresor

Myndigheterna rapporterar in utsläpp av koldioxid från långa och korta flygresor. För långa flygresor är sträckan över 50 mil och för korta flygresor är den under 50 mil. Om en hel flygresa innehåller delsträckor som är korta så rapporteras dessa under kategorin flygresor under 50 mil.

Rapporterade utsläpp från långa och korta flygresor har minskat med knappt 50 procent från 2020 till 2021. Minskningen är större för långa flygresor jämfört med korta. En jämförelse med år 2019 visar att utsläppen från korta och långa flygresor har minskat med hela 85 procent. Huvudorsaken till minskningen är reserestriktioner till följd av pandemin. Även förändrade resepolitics, riktlinjer för digitala möten och hållbara resor kan ha haft en viss positiv påverkan. Hur

¹⁵ Inför rapporteringen för år 2020 hade Kustbevakningen problem med det system som hanterar fartygens bränsleförbrukning vilket medförde att utsläppen underskattades.

¹⁶ Polarforskningssekretariatets samtliga expeditioner under 2020 ställdes in på grund av pandemin.

stor denna påverkan varit år 2021 går inte att uppskatta eller kvantifiera eftersom pandemin har haft ett så stort och dominerande genomslag.

3.3.1. Utsläpp från långa flygresor har minskat med 50 procent

Redovisade utsläpp från långa flygresor har minskat med 50 procent från år 2020 till 2021. Minskningen medför att utsläppen från bilresor år 2021 var större än de från långa flygresor, se tabell 1. Det har inte hänt sedan miljöledningsförfordningen utfärdades.

Tabell 3 och 4 visar de tio myndigheter som har rapporterat de största koldioxidutsläppen från långa flygresor totalt respektive per årsarbetskraft.

Tabell 3. De tio myndigheter som redovisat störst utsläpp av koldioxid totalt från långa flygresor 2021.

Myndighet	Departement	Kg CO ₂
Försvarets materielverk	Försvarsdepartementet	856 994
Kriminalvården	Justitiedepartementet	797 871
Lunds universitet	Utbildningsdepartementet	787 813
Polismyndigheten	Justitiedepartementet	751 877
Uppsala universitet	Utbildningsdepartementet	710 568
Sida	Utrikesdepartementet	637 993
Kungliga Tekniska Högskolan	Utbildningsdepartementet	634 550
Göteborgs universitet	Utbildningsdepartementet	586 347
Karolinska institutet	Utbildningsdepartementet	452 527
Folke Bernadotteakademien	Utrikesdepartementet	427 417

Tabell 4. De tio myndigheter som redovisat störst utsläpp av koldioxid per årsarbetskraft från långa flygresor 2021.

Myndighet	Departement	Kg CO ₂ /år
Folke Bernadotteakademien	Utrikesdepartementet	1 866
Polarforskningssekreteriatet	Utbildningsdepartementet	1 779
Sida	Utrikesdepartementet	1 011
Rymdstyrelsen	Utbildningsdepartementet	531
Nordiska Afrikainstitutet	Utrikesdepartementet	522
Domstolsverket	Justitiedepartementet	453
Försvarets materielverk	Försvarsdepartementet	408
Statens haverikommission	Justitiedepartementet	377
Moderna museet	Kulturdepartementet	364
Konstnärsnämnden	Kulturdepartementet	330

3.3.2. Utsläpp från korta flygresor har minskat med en tredjedel

I denna kategori ingår både korta flygresor och delsträckor under 50 mil i de fall en lång flygresa innebär mellanlandningar. Det innebär att de flesta inrikesresorna hamnar i denna kategori.

De korta flygresorna står för mindre än en procent av de totala utsläppen från samtliga fordonsslag. Myndigheternas sammanlagda redovisade utsläpp av koldioxid från korta flygresor uppgick år 2021 till 2 000 ton koldioxid, en minskning med cirka 33 procent sedan 2020.

Tabell 5. De tio myndigheter som redovisat störst utsläpp av koldioxid totalt från korta flygresor 2021.

Myndighet	Departement	Kg CO ₂
Försvarets materielverk	Försvarsdepartementet	189 153
Kustbevakningen	Justitiedepartementet	180 365
Umeå universitet	Utbildningsdepartementet	172 568
Polismyndigheten	Justitiedepartementet	135 872
Trafikverket	Infrastrukturdepartementet	125 618
Sveriges lantbruksuniversitet	Utbildningsdepartementet	68 752
Kriminalvården	Justitiedepartementet	57 731
Totalförsvarets forskningsinstitut	Försvarsdepartementet	55 992
Sjöfartsverket	Infrastrukturdepartementet	54 729
Försäkringskassan	Socialdepartementet	52 578

Tabell 6. De tio myndigheter som redovisat störst utsläpp av koldioxid per årsarbetskraft från korta flygresor 2021.

Myndighet	Departement	Kg CO ₂ /år
Kustbevakningen	Justitiedepartementet	222
Polarforskningssektariatet	Utbildningsdepartementet	109
Domstolsverket	Justitiedepartementet	105
Statens haverikommission	Justitiedepartementet	101
Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser	Näringsdepartementet	93
Försvarets materielverk	Försvarsdepartementet	90
Sametinget	Kulturdepartementet	62
Totalförsvarets forskningsinstitut	Försvarsdepartementet	61
Svenska kraftnät	Infrastrukturdepartementet	54
Nationalmuseum	Kulturdepartementet	49

Bland de myndigheter som har rapporterat de största utsläppen från korta flygresor, både totalt och per årsarbetskraft, återfinns flera som har sitt säte på andra orter än Stockholm eller har verksamhet på flera orter, se tabell 5 och 6.

3.4. Liten minskning av utsläpp från bilresor

Myndigheternas samlade redovisade utsläpp av koldioxid från bilresor uppgår till 19 101 ton koldioxid år 2021. Det är cirka 6 procent av de totala utsläppen från samtliga fordonsslag, se tabell 1. Den rapporterade utsläppsmängden har minskat marginellt jämfört med 2020.

För många myndigheter har bilresandet minskat på grund av pandemin. För myndigheter där närvaro krävs ute i samhället, till exempel vid provnings-, kontroll- eller tillsynsverksamhet, kan bilanvändningen ha ökat eftersom man har undvikit kollektiva färdmedel, se tabell 7 och 8.¹⁷

Tabell 7. De tio myndigheter som redovisat störst utsläpp av koldioxid totalt från bilresor 2021.

Myndighet	Departement	Kg CO ₂
Kriminalvården	Justitiedepartementet	2 813 043
Trafikverket	Infrastrukturdepartementet	2 310 836
Tullverket	Finansdepartementet	1 319 378
Polismyndigheten	Justitiedepartementet	1 215 597
Statens jordbruksverk	Näringsdepartementet	979 372
Fortifikationsverket	Finansdepartementet	892 219
Sveriges lantbruksuniversitet	Näringsdepartementet	739 708
Skogsstyrelsen	Näringsdepartementet	709 326
Sjöfartsverket	Infrastrukturdepartementet	693 518
Försvarets materielverk	Förvarsdepartementet	580 696

Tabell 8. De tio myndigheter som redovisat störst utsläpp av koldioxid per årsarbetskraft från bilresor 2021.

Myndighet	Departement	Kg CO ₂ /åa
Länsstyrelsen i Värmland	Finansdepartementet	1 657
Fortifikationsverket	Finansdepartementet	1 127
Statens fastighetsverk	Finansdepartementet	644
Tullverket	Finansdepartementet	634
Statens jordbruksverk	Näringsdepartementet	632
Skogsstyrelsen	Näringsdepartementet	611
Länsstyrelsen i Västerbotten	Finansdepartementet	583
Sjöfartsverket	Infrastrukturdepartementet	578
Livsmedelsverket	Näringsdepartementet	556
Kustbevakningen	Justitiedepartementet	527

3.5. Resor med buss, tåg och färjor utgör en liten andel

De sammanlagda rapporterade utsläppen av koldioxid för år 2021 från buss-, tåg- och färjeresor uppgick till 255 ton, se tabell 1. Det är en liten minskning jämfört med 2020. Utsläppsmängden utgör mindre än en promille av myndigheternas samlade utsläpp av koldioxid från samtliga fordonsslag. Flera myndigheter har rapporterat att man av smittskyddsskäl har undvikit kollektiva färdmedel. Sådana resor har ersatts med digitala möten eller personbil.

¹⁷ Bilresor vid provnings-, kontroll- eller tillsynsverksamhet ska enligt vägledningen rapporteras i kategorin maskiner och övriga fordon. Det framgår av rapporteringen att flera myndigheter redovisar sådan bilanvändning i kategorin bilresor. Det kan vara praktiskt svårt att särskilja bilresors syfte.

3.6. Digitala möten, tjänsteresor och koldioxidutsläpp

Ungefär 80 myndigheter har i två omgångar, 19 stycken 2011 och ytterligare cirka 60 stycken 2016, fått i uppdrag av regeringen att öka och utveckla användningen av digitala möten inom och mellan myndigheter genom samarbetet i REMM.¹⁸ Målet är att minska koldioxidutsläppen från tjänsteresor för de myndigheter som ingår i arbetet. Statistiken presenteras för fyra olika grupper av myndigheter:

- REMM 2011 (19 myndigheter som medverkat i REMM sedan år 2011),
- REMM 2016: drygt 60 myndigheter som medverkat i REMM sedan år 2016, uppdelat i:
 - REMM 2016 U&H (universitet och högskolor som utgör drygt hälften av REMM 2016), och
 - REMM 2016 M (övriga REMM 2016 som är förvaltningsmyndigheter),
- övriga miljöledningsmyndigheter (drygt 100 myndigheter som inte medverkat i REMM).

3.6.1. Fortsatt minskade utsläpp från resande under det andra pandemiåret

Även under covid-19-pandemins andra år, 2021, fick många resor ställas in och till stor del ersättas med digitala möten. Gruppen REMM 2011 fortsatte att minska koldioxidutsläppen från resande med i snitt 18 procent per anställd mellan 2020 och 2021.¹⁹ Dessa myndigheter hade en utsläppsnivå år 2021 som var 74 procent lägre än 2019.

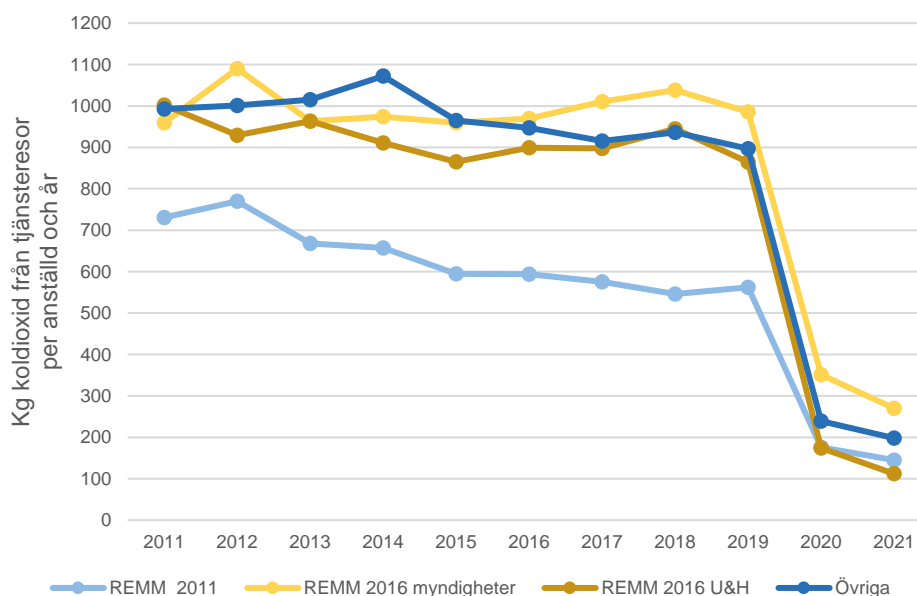
Under år 2021 minskade även övriga miljöledningsmyndigheter koldioxidutsläppen jämfört med 2020 med nästan lika mycket, i snitt 17 procent per anställd.

REMM 2016 U&H har under 2021 minskat koldioxidutsläppen med 36 procent jämfört med 2020.²⁰ Universitet och högskolor var under 2021 den myndighetskategori som släppte ut minst koldioxid från resande per anställd, 112 kg. Detta kan jämföras med snittet för alla myndigheter på 192 kg per anställd och år, vilket innebär att universitet och högskolor gått från att inneha en högsta till en lägsta-placering i utsläppsligan.

¹⁸ REMM står för resfria möten i myndigheter, ett projekt som nu drivs av Trafikverket i samverkan med Myndigheten för digital förvaltning, DIGG, www.remm.se

¹⁹ Gruppen REMM 2011 minskade utsläppen med 69 procent per anställd mellan år 2019 och 2020.

²⁰ REMM 2016 U&H minskade koldioxidutsläppen med i snitt 80 procent per anställd mellan år 2019 och 2020.

Figur 2. Utsläpp av koldioxid per anställd och år från myndigheternas tjänsteresor. Jämförelse mellan myndigheter som har ingått i REMM-projektet sedan 2011 respektive 2016 och övriga miljöledningsmyndigheter.

Fler myndigheter har under år 2021 uppdaterat sina mötes- och resepolicyer, resandet tas i högre grad upp i miljöpolicyer och man jobbar mer med uppföljning. Förbättrade rutiner och upphandlade tjänster från resebyråer har inneburit bättre möjlighet att följa upp resestatistiken. Reseminskningen kopplas nästan uteslutande till pandemins restriktioner och flera myndigheter lyfter att resandet kan komma att öka när restriktionerna lättar. Utvecklingen av hybrida arbets- och mötesformer är högt prioriterade bland myndigheterna och flera genomför utbildningar om hybridmöten. Utöver tjänsteresandet så nämns att även resandet mellan hem och kontor har gått ner tack vare ökat distansarbete.

3.6.2. Fortsatt stor ökning av antalet digitala möten

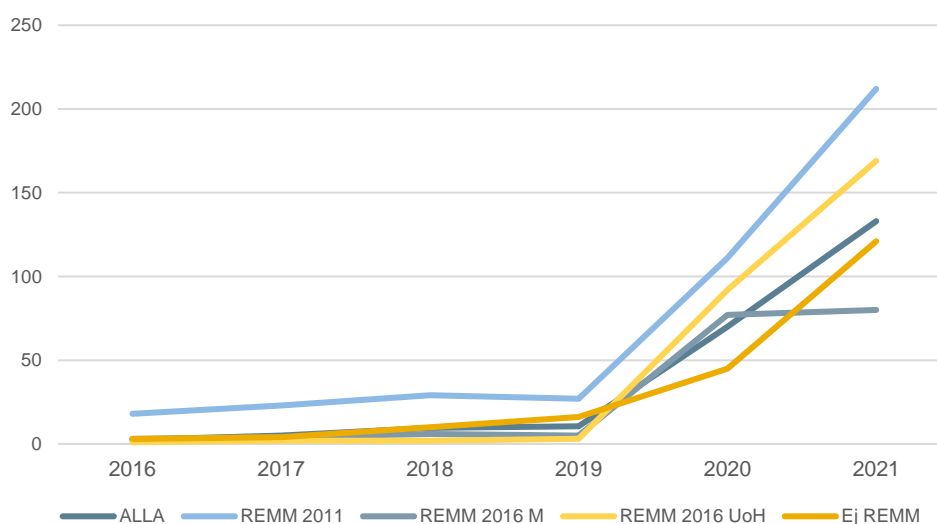
I rapporteringen för år 2021 svarade hälften av myndigheterna på den frivilliga frågan om hur många digitala möten de haft under året. Totalt rapporterades det in 15,5 miljoner digitala möten för år 2021, en ökning med nästan 50 procent jämfört med 2020.

Trafikverket är den myndighet som har redovisat flest antal digitala möten per år, över 1,2 miljoner. Flera myndigheter närmar sig samma nivå, Arbetsförmedlingen redovisade över en miljon och Uppsala respektive Lunds universitet redovisade över 920 000 digitala möten år 2021.

Antal möten per årsanställd är överlag högre än 2020 och mångdubbelt högre jämfört med 2019. I genomsnitt redovisades 133 digitala möten per anställd och

år. Hälften av myndigheterna hade mer än hundra möten per anställd och år.²¹ REMM 2011-myndigheterna hade flest digitala möten under år 2021, i snitt 212 stycken per årsanställd. På andra plats kom REMM 2016 U&H med 169 möten per årsanställd.²²

REMM 2016 M-myndigheterna hade i snitt 80 digitala möten per årsanställd vilket är färre än de 121 möten som myndigheter som ej var medlemmar i REMM rapporterade.²³

Figur 3. Utvecklingen av antal digitala möten de senaste sex åren i de olika myndighetskategorierna.

Statistiken visar att 41 procent av alla myndigheter har rapporterat att de som verktyg för att minska miljö- och klimatpåverkan från tjänsteresor har ett styrande dokument som inkluderar digitala möten. I gruppen REMM 2011 är andelen 53 procent, i gruppen REMM 2016 är den 51 procent och bland övriga miljöledningsmyndigheter 32 procent.

Många myndigheter rapporterar att de har ambitionen att arbeta vidare med och utveckla de digitala arbetssätt som pandemin har medfört. Exempelvis kommer vissa utbildningar och informationsmöten fortsättningsvis hållas digitalt och en fortsatt satsning ske på ny utrustning för digitala möten samt kompetenshöjande åtgärder.

²¹ Rapporteringen av antal digitala möten förbättras år för år men innehåller vissa osäkerheter på grund av svårigheter att tolka data och olika rapporteringsrutiner mellan myndigheter. Rapporteringen ger trots allt en tydlig indikation på ett kraftigt ökat antal digitala möten.

²² REMM 2016 U&H rapporterade för år 2019 i snitt 3 digitala möten per årsanställd.

²³ REMM 2016 M - en trolig orsak till den begränsade ökningen jämfört med de övriga myndighetsgrupperna är att flertalet myndigheter i denna grupp angett avsaknad av underlag för att kunna redovisa alla genomförda digitala möten.

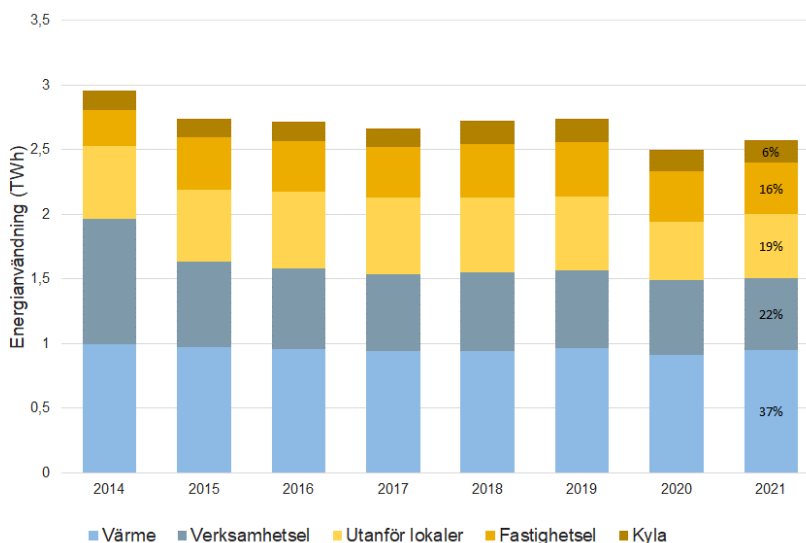
4. Energianvändning

Många myndigheter fortsätter att arbeta med sin energieffektivisering genom samarbeten med fastighetsägare, till exempel nämns gemensamma åtgärdsplaner, optimering av driftstider och gröna hyresavtal som vägar till minskad energianvändning.

4.1. Energianvändningen har ökat något

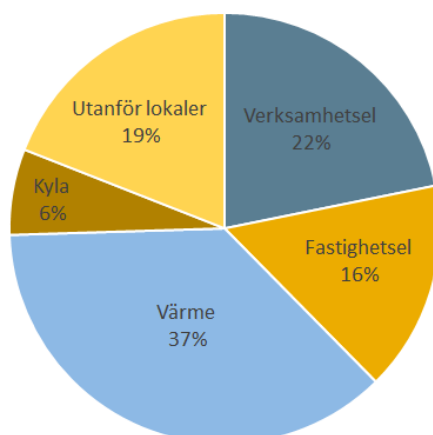
Myndigheternas rapporterade totala energianvändning visar en liten ökning från 2,5 TWh år 2020 till knappt 2,6 TWh 2021, se figur 4. Kategorierna energianvändning utanför lokaler, uppvärmning av lokaler och fastighetsel har ökat. Medeltemperaturen i Sverige år 2021 var lägre än 2020 vilket kan vara en bidragande orsak till ökad energianvändning för uppvärmning.²⁴ För verksamhetsel i lokaler och energianvändning för kyla redovisas en liten minskad energianvändning. Fördelningen mellan olika kategorier är i stort som tidigare år där uppvärmning av lokaler fortfarande är den kategori som är störst, se figur 5.

Figur 4. Myndigheternas energianvändning, TWh, uppdelat på energislag 2014 – 2021.²⁵

²⁴ Fler än hälften av myndigheterna har rapporterat att de inte har gjort en fullständig normalårskorrigering av energianvändningen för uppvärmning.

²⁵ Skillnaden från år 2014 till 2015 i statistiken över verksamhetsel respektive fastighetsel beror troligen på förbättrad mätning och mer korrekt rapportering av verksamhetsel år 2015.

Figur 5. Myndigheternas energianvändning, fördelning mellan kategorier 2021.

4.1.1. Förutsättningar och kvaliteten i 2021 års rapportering

Flera myndigheter har problem med att få fram rättvisande uppgifter till rapporteringen. Det är till exempel i många fall svårt att separera olika typer av elanvändning eller att få fram statistik när myndigheten har en stor mängd lokaler med flera olika hyresvärdar eller delar lokaler med andra.

Det är svårt att utläsa en tydlig tendens för energianvändningen kopplat till pandemin. Många myndigheter uppger dock att minskad energianvändning härleds till verksamhetsförändringar eller en stor andel hemarbete. Men även investeringar i mer energieffektiv teknik har haft en positiv påverkan.

4.2. Ingen ändring för andel förnybar energi

Sverige har i och med energiöverenskommelsen²⁶ från år 2016 nya energi- och klimatpolitiska mål. Ett av målen är att elproduktionen skall vara 100 procent förnybar till år 2040. Att myndigheter går före och väljer förnybar el sänder tydliga signaler till andra att följa efter.

I snitt var myndigheternas andel förnybar energi 86 procent år 2021, vilket är detsamma som år 2020.²⁷ Sett till den totala energianvändningen rapporterade 34 procent av myndigheterna, 66 stycken, att de har 100 procent förnybar energi. Det innebär ingen förändring jämfört med år 2020. Elva myndigheter anger att de får 100 procent förnybar energi utan att ha ställt särskilda krav om det, vilket är samma antal som år 2020.

²⁶ <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/energi/mal-och-visioner-for-energi/>

²⁷ I tidigare års rapporter med sammanfattningar av myndigheternas miljöledningsarbete har det felaktigt angetts att denna andel avser förnybar elektricitet.

Under året har 150 myndigheter rapporterat att de helt eller delvis ställer krav på produktionsspecificerad förnybar el. Detta motsvarar 77 procent vilket innebär att andelen ligger kvar på i stort sett samma nivå som år 2020.

Det är 30 myndigheter som redovisar att de producerar egen el, främst från solceller, vilket är en ökning med två myndigheter från 2020.

5. Miljökrav i upphandling

Att ställa drivande miljökrav är ett av många instrument som finns för att främja miljömässigt hållbara inköp. För att kunna göra det behöver upphandlande myndigheter säkerställa att hela den interna organisationen tar ansvar för och skapar bra förutsättningar för att använda upphandling som ett strategiskt verktyg. Målstyrningen av inköpsverksamheten bör utgå från den nationella upphandlingsstrategin och konkretiseras genom det strategiska inköpsarbetet.²⁸

I detta kapitel redovisas omfattningen av miljökrav vid genomförande av upphandlingar och avrop.

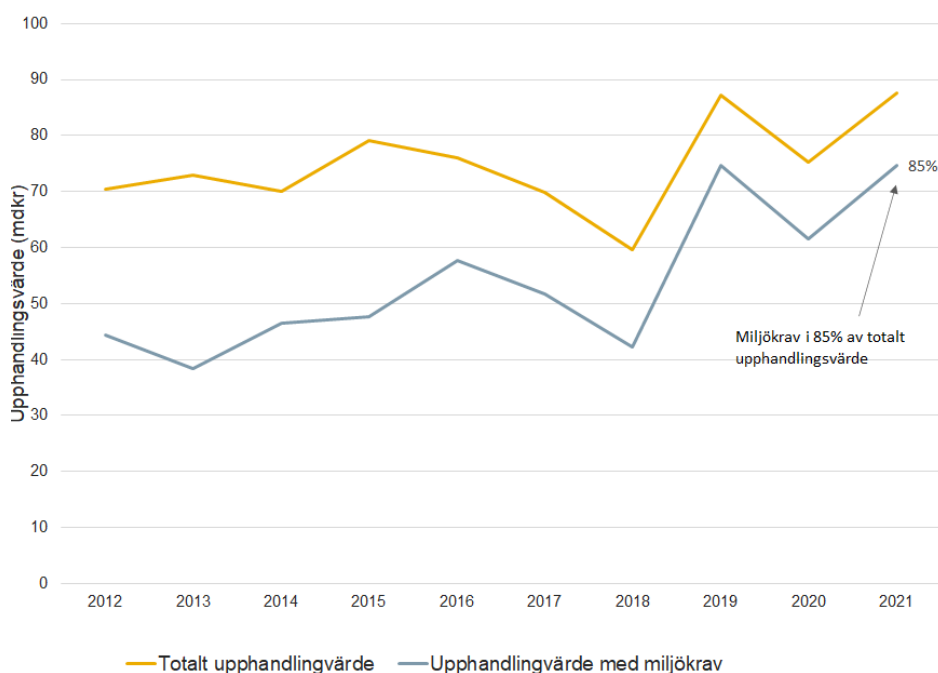
5.1. Andelen av upphandlingsvärdet med miljökrav har ökat

Under år 2021 var myndigheternas sammanlagda redovisade värde²⁹ för upphandlingar och avrop från ramavtal cirka 88 miljarder kronor vilket är en ökning med cirka 13 miljarder kronor jämfört med år 2020, se figur 6 och tabell 9³⁰, och på samma nivå som 2019. Upphandlingsvärdet som inkluderar miljökrav utgjorde år 2021 cirka 75 miljarder kronor vilket motsvarar 85 procent av totala upphandlingsvärdet, en ökning från år 2020 med tre procentenheter.

²⁸ Den nationella upphandlingsstrategin, <https://www.regeringen.se/informationsmaterial/2016/06/nationella-upphandlingsstrategin/>

²⁹ Rapporteringen avser samtliga upphandlingar och avrop med avtal tecknade under 2021, totalt och med ställda miljökrav. Även direktupphandlingar ingår. Se <https://www.naturvardsverket.se/contentassets/ad772557d91b4c378dea67556edce573/avvandarvagledning-rapportering-20211209.pdf>

³⁰ För år 2021 har åtta myndigheter inte rapporterat något upphandlingsvärde eller registrerat noll och arton stycken har inte rapporterat något värde eller noll för upphandlingar med miljökrav. Totalt har 187 miljöledningsrapporter för år 2021 skickats in till Naturvårdsverket, se avsnitt 1.2 Rapportering myndigheter.

Figur 6. Det rapporterade värdet av upphandlingar och avrop genomförda 2012 – 2021, totalt värde respektive värde med miljökrav, miljarder kronor.

Tabell 9. Upphandlingsvärde totalt och med miljökrav för åren 2018 – 2021.

Upphandlingsvärde	2019	2020	2021
Totalt upphandlingsvärde (mdkr)	87,3	75,2	87,6
Upphandlingsvärde med miljökrav (mdkr)	74,7	61,5	74,7
Andel av upphandlingsvärdet med miljökrav (%)	87	82	85

5.1.1. En myndighet står för nästan hela ökningen av upphandlingsvolymen för de 187 myndigheterna

I tabell 10 redovisas de tio myndigheter som har de största upphandlingsvolymerna. Tillsammans utgör värdet av deras upphandlingar under 2021 cirka 69 miljarder kronor och 79 procent av samtliga 187 myndigheters samlade upphandlingsvärde. Trafikverket som har den största upphandlingsvolymen står tillsammans med Försvarets materielverk (FMV) för 55 procent av upphandlingsvärdet för samtliga myndigheter. FMV har ökat sitt samlade upphandlingsvärde med 11 miljarder jämfört med år 2020 vilket utgör huvuddelen av ökningen för alla 187 myndigheter samlat.

De tio myndigheter som upphandlar mest har ökat sitt samlade upphandlingsvärde med cirka 12,6 miljarder kronor mellan år 2020 och 2021, från 56,5 till 69,1 miljarder kronor. Under år 2021 har de ställt miljökrav i 90 procent av totala upphandlingsvärdet, en ökning från 86 procent år 2020.

Tabell 10. Myndigheter med störst upphandlingsvolym i miljoner kronor år 2021.

Myndighet	Departement	Värde upphandlingar totalt (mkr)	Värde upphandlingar med miljökrav (mkr)	Andel upphandlingar med miljökrav
Trafikverket	Infrastrukturdepartementet	29 484	29 484	100%
Försvarets materielverk	Försvarsdepartementet	18 433	13 340	72%
Svenska kraftnät	Infrastrukturdepartementet	4 241	4 229	100%
Fortifikationsverket	Finansdepartementet	3 558	3 257	92%
Polismyndigheten	Justitiedepartementet	3 413	2 828	83%
Folkhälsomyndigheten	Socialdepartementet	2 692	2 642	98%
Kriminalvården	Justitiedepartementet	2 343	2 064	88%
Arbetsförmedlingen	Arbetsmarknadsdepartementet	2 083	1 880	90%
Statens fastighetsverk	Finansdepartementet	1 549	1 451	94%
Försäkringskassan	Socialdepartementet	1 300	1 155	89%
Samlat för dessa 10 myndigheter		69 100	62 331	90%

5.1.2. Kommentarer om rapporteringen av miljökrav i upphandling

Både myndigheternas upphandlingsvolym och andel där miljökrav har ställts varierar mellan åren beroende på vad som upphandlas och möjligheten att ställa miljökrav i dessa fall. Detta försvårar jämförelser av rapporterade uppgifter mellan åren.

5.2. Knappt en femtedel av myndigheterna rapporterar att de ställt egna miljökrav

I rapporteringen av 2021 års miljöledningsarbete har 34 myndigheter rapporterat att de vid avrop mot statliga ramavtal har ställt egna miljökrav, där det har varit möjligt, 65 myndigheter har svarat att de inte har ställt egna miljökrav, övriga myndigheter har inte besvarat frågan. Fördelningen är på samma nivå som år 2020. Möjligheten att ställa miljökrav varierar beroende på typ av vara eller tjänst som upphandlas eller avropas. Det går inte alltid att vid avrop ställa egna miljökrav utöver de i ramavtalen, utan ramavtalets avropsordning styr förutsättningarna.

De flesta myndigheter som har besvarat frågan om egna ställda miljökrav har specificerat vid vilka avrop egna miljökrav har ställts, typ av miljökrav och flera har redovisat avropets värde. Nedan presenteras ett urval av varor och tjänster där myndigheter har rapporterat att de ställt egna miljökrav. Exempel på miljökrav återfinns inom parentes.

Varor:

- IT-utrustning (farliga ämnen, förnybart material, ökad livslängd genom krav på reparation och utbyte av delar, återtag av utrustning för återbruk och återvinning, Energy Star, miljö- och hållbarhetskrav enligt Svanen och Blå ängeln, undvika onödigt emballage och samlad frakt).
- Kaffeautomater (Energiklass A+, erbjuda begagnade kaffemaskiner, komposterbara muggar, kaffe med Fairtrade-märkning eller likvärdigt).
- Korttidsförhyring av bilar (elbilar).
- Mobiltelefoner (hanteras vid avveckling med miljömässigt hållbara metoder samt minimera utrustningens inverkan på miljön).
- Möbler och inredning (krav på cirkularitet).
- Säkerhetsteknik (miljöledningssystem, energianvändning, transporter, farliga ämnen, miljömärkning och avfallshantering).

Tjänster:

- Generellt (resor i samband med uppdraget ska i första hand ske med allmänna kommunikationer, resor ska göras i första hand med tåg, möjlighet att delta på digitala möten, vid bilresor används fordon med litet klimatavtryck).
- Flyttjänster (Leverantören ska använda fordon efter de miljökrav som ställs på miljözon klass 1).
- Resebyråttjänster (krav avseende rapportering av klimatpåverkan, underlätta för bokning av tågresor).
- Skrivare som tjänst (leverantören ska tillhandahålla ett behovsbaserat retursystem för förbrukningsmaterial som räknas som miljöfarligt avfall).
- Städtjänster (miljömärkta renhållningsprodukter enligt Svanen eller annan likvärdig märkning).

5.3. Inköp av energieffektiva varor, tjänster och byggnader på oförändrad nivå

För 2021 rapporterade 29 myndigheter 67 stycken upphandlingar över tröskelvärdet där krav enligt förordning (2014:480) om statliga myndigheters inköp av energieffektiva varor, tjänster och byggnader³¹ har ställts. Både antal myndigheter och upphandlingar är i samma storleksordning som föregående år.

Värdet av 2021 års upphandlingar av energieffektiva varor, tjänster och byggnader går inte att särskilja från det totala upphandlingsvärdet med dagens uppföljningssystem. Eftersom bara upphandlingar över tröskelvärdet rapporteras, uppskattas värdet av de 67 upphandlingarna till cirka 96 miljoner

³¹ https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-2014480-om-myndigheters-inkop-av_sfs-2014-480

kronor.³² Av redovisningen framgår inte vilka krav man har ställt vid dessa upphandlingar. I några fall har myndigheterna angett att det inte varit relevant att ställa miljö- eller energikrav.

När det gäller inköp och/eller hyra av nya byggnader så har energikrav ställts av 62 myndigheter. Drygt 70 myndigheter har rapporterat att det inte varit aktuellt då de inte tecknat eller ingått några nya avtal. Övriga myndigheter har angett andra skäl till att man inte har ställt krav eller har inte besvarat frågan.

³² Tröskelvärdet för offentlig upphandling enligt LOU (lagen om offentlig upphandling) för statliga myndigheters upphandling av varor och tjänster år 2021 är 1 427 377 kr.
<https://www.upphandlingsmyndigheten.se/regler-och-lagstiftning/troskelvarden-och-direktupphandlingsgranser/>

Bilaga 1 Miljöcertifierade myndigheter

Sammanställning över myndigheter med miljöcertifiering enligt ISO 14001, annat tredjepartsgranskat system eller registrerade enligt EMAS. Det kan vara hela eller delar av verksamheten som är miljöcertifierad.³³

Myndighet	Certifiering
Boverket	ISO 14001
Domstolsverket	ISO 14001
Fortifikationsverket	ISO 14001
Göteborgs universitet	ISO 14001 och EMAS
Högskolan i Borås	ISO 14001
Högskolan i Gävle	ISO 14001
Kemikalieinspektionen	ISO 14001
Kriminalvården	ISO 14001 och annat tredjepartsgranskat erkänt system
Kungliga Musikhögskolan	Annat tredjepartsgranskat erkänt system
Kungliga Tekniska högskolan	ISO 14001
Linnéuniversitetet	ISO 14001 och EMAS
Luftfartsverket	ISO 14001 och annat tredjepartsgranskat erkänt system
Länsstyrelsen i Blekinge	Annat tredjepartsgranskat erkänt system
Länsstyrelsen i Halland	Annat tredjepartsgranskat erkänt system
Länsstyrelsen i Jönköping	Annat tredjepartsgranskat erkänt system
Länsstyrelsen i Kronoberg	Annat tredjepartsgranskat erkänt system
Länsstyrelsen i Västmanland	Annat tredjepartsgranskat erkänt system
Länsstyrelsen i Östergötland	Annat tredjepartsgranskat erkänt system
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	ISO 14001
Mälardalens högskola	ISO 14001
Nationalmuseum	Annat tredjepartsgranskat erkänt system
Naturhistoriska riksmuseet	ISO 14001
Naturvårdsverket	ISO 14001
Polismyndigheten	ISO 14001
Riksgäldskontoret	ISO 14001
Sjöfartsverket	ISO 14001
Skogsstyrelsen	ISO 14001
Socialstyrelsen	ISO 14001

³³ Kriminalvården kommenterar i miljöledningsrapporterna att endast en del av verksamheten är miljöcertifierad. Trafikverket som har svarat nej på frågan om de är certifierade anger i rapporten att resultatenheten Färjerederiet är certifierad enligt ISO 14001.

Myndighet	Certifiering
Statens energimyndighet	ISO 14001
Statens fastighetsverk	ISO 14001 och annat tredjepartsgranskat erkänt system
Statens geotekniska institut	ISO 14001
Statens jordbruksverk	Annat tredjepartsgranskat erkänt system
Statens maritima och transporthistoriska museer	ISO 14001
Statens medieråd	Annat tredjepartsgranskat erkänt system
Statens veterinärmedicinska anstalt	ISO 14001
Statens väg- och transportforskningsinstitut	ISO 14001
Statistiska centralbyrån	ISO 14001
Stockholms universitet	ISO 14001
Svenska kraftnät	ISO 14001
Sveriges lantbruksuniversitet	ISO 14001 och EMAS
Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	ISO 14001
Umeå universitet	ISO 14001
Vetenskapsrådet	ISO 14001

Miljöledning i staten 2021

En redovisning

Statliga myndigheter ska ha miljöledningssystem och årligen redovisa miljöledningsarbetet till regeringen och Naturvårdsverket enligt förordning (2009:907) om miljöledning i statliga myndigheter. Naturvårdsverket har i uppdrag att varje år lämna en sammanfattning av myndigheternas redovisningar till regeringen.

Det viktigaste i redovisningen för år 2021:

- Även under år 2021 påverkade covid-19-pandemin myndigheternas arbete och de områden som miljöledningsförordningen omfattar.
- Koldioxidutsläppet från flygresor, bil, buss och tåg minskade med knappt 30 procent från år 2020 till 2021. Utsläppen från flygresor nära nog halverades. Utsläppen från den dominerande kategorin maskiner och övriga fordon ökade med 12 procent under samma period. De totala koldioxidutsläppen från samtliga fordonslag ökade med 6 procent och uppgick år 2021 till cirka 324 000 ton.
- Totalt rapporterades 15,5 miljoner digitala möten för år 2021, en ökning med nära 50 procent jämfört med 2020.
- Den sammanlagda energianvändningen uppgick till 2,6 TWh, en liten ökning sedan år 2020. I snitt var andelen förnybar energi 86 procent både år 2020 och 2021.
- Sammanlagda upphandlingsvolymen ökade med cirka 13 miljarder under år 2021 till 88 miljarder kronor. Miljökrav ställdes för 85 procent av det totala upphandlingsvärdet, en liten ökning jämfört med året innan.